

Beschrijving Stoomzuivelfabriek De Adelaar s-Heerarendskerke¹

- Men schrijft ons:

Sedert tal van jaren is door de *Zeeuwsche afdeelingen van Landbouw* de aandacht aan de verbetering der zuivelbereiding gewijd en er ging geen tentoonstelling van Landbouw voorbij, of op de daaraan verbonden algemene vergaderingen werd de zuivelproductie besproken, en op de tentoonstelling zelf menigmaal aanschouwelijk voorgesteld. Het gevolg van een en ander is geweest, dat te Kruiningen op bescheiden schaal een zuivelfabriek is verzezen, en dat nu ook te 's-Heer Arendskerke op coöperatieve grondslag de roomboterfabriek „De Adelaar” is gesticht, waarin met het begin van 1895 de werkzaamheden zullen aanvangen.

De lengte der fabriek is 15.50 en de breedte 7.40 M. Onder één dak, op dezelfde breedte en met een lengte van 8.75 M., is aan de Zuidzijde de directeurswoning gebouwd. Oostelijk is de machinekamer en 't ketelhuis gebouwd en ten zuiden daarvan prijkt de 13 Meter hoge schoorsteen. Op enige Meters afstand N.O. van de fabriek staan ijshuis en paardenstal, voor zes paarden, waarachter een kolenbergplaats. Het ijshuis, dat 7 bij 6 Meter is, heeft dubbele muren; de buitenmuur van een halve steen is versterkt met pilasters, terwijl de binnenmuur een hele steen dik is. De tussenruimte of spouwen zijn 35 cM. breed en gevuld met haverkaf.

Bij het binnentreden der deur, die aan de noordzijde is, komt men in een portaal, waar zich weer een deur bevindt, die toegang geeft tot de eigenlijke bergplaats van het ijs. Deze deur is 15 cM. dik en gevuld met slakkenwol. De bewaarplaats is derhalve vrijwel hermetisch gesloten. De bergplaats biedt genoegzaam ruimte om zoveel ijs in voorraad te hebben, dat een vorstvrije winter geen moeilijkheid oplevert. De directeur, de heer S. Vellinga, die zo beleefd was ons de nodige aanwijzingen te doen, liet ons vervolgens bij de ingang van het gebouw ten westen, de spoelplaats zien, voorzien van stoom- en waterleidingen, tot reiniging der roomtonnen en melkvaten en van een spoelbak en twee met tegeltjes bezette karnemelksbakken.

Twee roldeuren geven toegang tot het gebouw, links daarvan wordt het oog gevestigd op een verhevenheid. Op die verhevenheid worden aan de noordzijde twee roldeuren geopend, waar men een bordes ziet, waarop de aangevoerde melk wordt ontvangen, in een bak op de bascule gewogen, in een teems uitgestort en in een reservoir opgevangen. Hieruit wordt ze met een buisleiding naar de voorwarmer afgevoerd en komt in de centrifuge waarin ze ontroomd en gezuiverd wordt.

De room vloeit over de afkoeler in de roomtonnen en de afgeroomde melk komt in een vertind ijzeren bak en wordt met een pomp door een buis terug gevoerd in een ander reservoir, mede op de genoemde verhevenheid geplaatst, van waar zij, door dezelfde deuren weer het gebouw verlaat. De bovengenoemde roomtonnen worden daarna in de cementen bakken der koelkamer geplaatst en de room wordt met aangevoerde stoom en door gebruik der waterleiding op temperatuur gebracht.

De room, die na 24 uren gezuurd is, wordt daarna in de Holsteinsche karns teruggebracht. Als de bewerking is geschied, wordt de verkregen boter naar de kelder, die zich onder de boven-

¹ De start van deze roomboterfabriek was begin 1895 (ZHN.)

genoemde verhevenheid bevindt, overgebracht. Daar wordt ze machinaal gekneed, opgemaakt en ter verzending verpakt.

Het gebouw is ruim en luchtig en geheel in overeenstemming wat reinheid en zuiverheid betreft met zijn hagelwitte muren en cementen vloer. Een zoldering ligt er niet in, zodat het beschoten dak zichtbaar is. In de machinekamer bevindt zich een horizontale machine van 7 paardenkrachten. Van daar gaat men door een deur naar de stokerij, waar een ketel voor 5 atmosferen ingemetseld ligt. Nog andere geriefelijkheden treft men aan, o.a. een net afgewerkt kantoor voor de directeur. Diens woning bevat een woon- en een slaapkamer, een keuken en een kelder. Op enige afstand van de fabriek staat nog een huisje tot woning van den machinist.

De ontwerper en architect, de heer M. Van de Linde te Zierikzee, komt een woord van lof toe, maar ook de aannemer, de heer M. Buitendijk te Goes, heeft eer van zijn werk. Wij hopen van harte dat de onderneming goede vruchten moge afwerpen.